

De patriotten in de loopgraven.

— *Commandant, prenez-moi ce bourg et plus vite que ça l...*

Het zwaard van den kommandant schitterde in den bleeken morgen.

— *En avant!*

De ruiters rennen de baan op, dat de natte aardklompen omhoog spatten onder de hoeven.

De breede lemmers hunner lange sabels zwaaien door de lucht.

— Het is een kerkhof! roept de kommandant onder den rit. Ik geloof dat er geen levende ziel meer is!

— O, dat is niets, kommandant. We gaan naar Moll en Gheel, daar zal het er lollig uit zien...

Een knetterende losbranding...

De luitenant, die den kommandant antwoordt geeft en die naast hem rent, stort uit den zadel tegen den grond.

Een weifeling ontstaat in het escadron.

— *Allons, mes enfants, chargez!*

De verwarring is groot... Drie paarden zijn neergestort met hun berijder en, verschrikt door het geknal, spitsen de andere dieren de ooren en knabbelen op het gebit, slaan en steigeren.

— *En avant!* klinkt de stem van den kommandant en het hervormde eskadron stormt woelig voort. Een nieuw musketvuur jaagt een hagelbui van lood en kogels door de ruitersbende.

De lange rij witte wolkjes, die opkantelen boven de mutsaardshoopen, mijten, wallen en schutsels, bewijzen dat de vijand goed is verschanst... De kommandant begrijpt dat zijn eskadron gefusilleerd zal worden. Er rolt een vloek onder zijn zwaren knevel, en hij beveelt:

— *Demi-tour!*

Verward en in gestrekten galop stormen de ruiters naar de vliegende kolommen terug.

Het dorp blijft doodstil. Geen patriot is er te zien. Geen kreet werd er gehoord. De wind verdrijft allengs de kruitdampen.

Chabert, die met woedende blikken de schade overziet, door de zijnen geleden, en die des te opgewonderd is omdat zijn mislag des te duidelijker blijkt, brengt zijn paard voor de scherpschutters en roept:

— Citoyens, de brigands durven u den doortocht versperren. Zij hebben een tiental uwer gezellen gedood. Wreekt uw broeders, en toont die oproerige boeren, wat soldaten zijn van het republikeinsche leger. *Pas de quartier!* Geen genade! Vooruit!

— *Vive la République!*

Die strijdkreet dreunt over de kalme Kempische velden en de gelederen rukken op.

Van Gansen bemerkt de vijandelijke bewegingen. Hij snelt van groep tot groep.

— Jongens, nu gaat het spel voor goed beginnen! Gedenk uw eed: liever sterven dan wijken.

De kogels der Franschen schuifelen door hagen en heggen, vliegen in de mutsaardwallen en boren door de planken der schutsels.

De eerste Vlaamsche strijders worden getroffen... zij beantwoorden het vuur van den Sanskulot, doch hun geweren dragen zoo juist en zoo ver niet. Daarenboven hebben de meeste slechts zeisen, aan dorschvlegels vastgemaakt, of pieken en rieken.

Nu is het de beurt der Vlamingen om te wijken, willen ze niet allen ter plaatse gedood worden... Wijken! en de eed? Dan liever sterven!

— Jongens, hier wordt het ons te warm!... Wij gaan die schurken te lijf, maar op rangorde. De *chasseurs* (1) voorop in twee kolommen... daarachter zij, die slechts een blank wapen hebben; dicht genoeg genaderd, stort gij op den vijand... man tegen man kunnen zij het tegen ons niet uithouden... *Chasseurs*, vooruit!

Van Gansen, die een geweer heeft, dat hij op den vijand veroverde, geeft nu het voorbeeld en, in den eersten rang plaats nemend, leidt hij zijn jongens ten strijde.

Het is acht uur in den morgen; van dit oogenblik af tot den middag, wordt er met ongehoorde woestheid en koppige volharding gevochten. Nu eens schijnen de Sanskulotten te wijken, dan weer de Vlamingen. Chabert zelf sneuvelt bijna in het gevecht.

Van Gansen, de moedige Van Gansen, die zich steeds te midden van het vuur bewoog, was op het punt om den generaal te treffen, toen deze opnieuw door zijn soldaten werd omsingeld en naar zijn reserve toesnelde.

Wat ging erom in het harte van dien man?

Reeds van zeven uur 's morgens — het was nu bijna middag — werd hij vóór Meerhout tegen gehouden, en nog zag hij geen kans om het te overrompelen. Hij zei weinig, maar zijn omgeving hoorde hem razend mompelen:

— *Ah, ces brigands! Ces brigands!*

Een stond later:

— We zullen eens zien wie het laatste woord zal hebben... *Artilleurs, à vos pièces!*... We zullen de kanonnen eens laten spreken!

De kanonnen! Ze lagen daar zwart en zwijgend op hun rollende affuiten, met den gapenden mond naar Meerhout gekeerd.

— *Avancez!* klonk het bevel van Chabert.

De stukken grof geschut werden vooruit gebracht op de groote baan.

Tot hiertoe had Chabert, als uit minachting voor de patriotten, er geen gebruik van willen maken; nu moest hij hun zijn redding vragen.

De stukken werden naar den ingang van het dorp gericht, waar een hooge mutsaardwal den vijand beschutte.

De lont vlam!... het bliksemt... het dondert... een dubbele donder weerkaatst ratelend boven Meerhout.

De huizen daveren, de ruiten rinkelen en vallen in scherven, de deuren bonzen open en de muren, waarin de twee kanonkogels zijn gedrongen, storten met oorverdoovend gedruisch en een wolk van stof in.

Doodsche stilte volgt... De strijd heeft opgehouden... De vreeselijke stem van het kanon heeft over de gansche Kempen gebruld.

Chabert kommandeert en door de stilte heen weerklinkt heel ver in 't woud:

— *Recharchez!* Herladen!

Van Gansen hoort het. Men zal hen dus van op korten afstand vermorzelen! De Franschman geeft dus den strijd op van man tegen man! Een nevel verduistert den blik van den dapperen Van Gansen. Zijn jongens hebben wonderen verricht van dapperheid en heldenmoed... Zouden ze nu weerloos worden neergeschoten?

De patriotten omringen hun aanvoerder en pogen in zijn blikken te lezen wat er in zijn ziel omgaat.

Hij staart op de ontzettende vuurmonden, die Meerhout bedreigen.

— Jongens, we hebben tot hiertoe groote voordeelen be-

(1) Zoo noemde men de patriotten, met geweren gewapend.

haald... De vijand heeft veel geleden; de kanonnen zijn voor hem een laatste en eenigste redmiddel... Die moeten wij veroveren.

— Ja, ja! klinkt het alom.

— Allen plat tegen den grond tot na de tweede losbranding. Daarna springen wij op en stormen vooruit... Tegen den grond!

Weer lichtte de vlam en bliksemde het. Weer huilden twee kanonkogels door de lucht en wierpen schutsels, muren en wallen omver.

Er stegen smartkreten op. Verscheidene boeren waren gekwetst of gedood... In het dorp slaan de vlammen uit een dak. Van Gansen geeft bevel tot het blusschen, want geheel Meerhout zou door de vlammen verteerd worden. Hij zelf stort met zijn moedigste jongens vooruit, onder den kreet:

— Aan ons de kanonnen!

Wat vreeselijk gehuil, wat rauwe kreten stijgen daar op?

Van Gansen kijkt om en ziet naast zijn mannen een monster, een gedrochtelijk wezen, met een vreeselijke bijl gewapend, voortsnelen.

Zijn gelaat en schedel zijn zwart, verschroeid en verbrand.

— Dog! roept Van Gansen.

Ja, hij is het.

De dwerg schijnt echter niemand te herkennen; zijn gloeiende, ronde oogen zijn op den vijand gericht... Hij loopt sneller dan de anderen, hij stormt vooruit, door Van Gansen en de zijnen gevolgd.

Wild als een wouddier, stort hij op de Sanskulotten, die het inzicht der patriotten raadden en vooruit sprongen om de kanonnen te beschermen... De bijl klieft de hoofden en dunt de rangen.

Er volgt een vreeselijk gevecht, moordgehuil, getier en gevloek vervullen de lucht.

— Aan ons de kanonnen! roept Van Gansen en dringt vooruit.

De Sanskulotten wijken.

Dog, die reeds door hun gelederen drong, is nu handgemeen met de kanonnières. Van Gansen ziet het zwarte gedrocht recht overeind op een affuit staan en de bijl in het rond zwaaien.

— Aan ons!... Aan ons! herhaalt hij.

De Vlamingen kerven en klieven; het bloed gutst; lijken worden opeengestapeld... De Sanskulotten zijn reeds achter de vuurmonden gedreven.

— Aan ons de kanonnen!

En geestdriftig stijgt die kreet en weergalmt over de velden.

— Met de kanonnen naar Meerhout! beveelt Van Gansen.

Eenige mannen trekken aan de affuiten. Dog duwt er een voort met razernij.

Radeloos en ontzind van woede, tiert Chabert als een bezetene. Al wat hem van ruitery en voetvolk overblijft, laat hij vooruitrukken. Ten koste van alles moeten de vuurmonden heroverd worden. Nu ontstaat er een wild en algemeen gevecht, een gevecht, geleverd op leven en dood. Men worstelt rond de kanonnen, die tweemaal genomen worden door de Vlamingen, en tweemaal weer door de Franschen werden bemachtigd.

Van Gansen fluistert eenige zijner mannen iets in het oor. Een dertigtal boeren zwenken de rijen om en vallen de Franschen van achter aan.

Op een gegeven oogenblik is Chabert omsingeld... Hij staat te midden van de boeren.

Woedend haalt hij de pistolen uit de holsters, mikt, en twee boeren rollen op den grond.

Maar dit verdubbelt de woede der patriotten. Zij slaan, hakken en kerven. Een gedrochtelijk wezen springt Chabert naar de keel en rukt hem van zijn paard. Twintig handen sleuren den generaal langs den grond, achter de rijen, het dorp in.

Een oorverdoovend gejuich stijgt in de rangen der boeren op en, vóór de Sanskulotten zich rekenschap kunnen geven van hetgeen er gebeurt, staat de generaal in het Drossaards-huis, omgeven door talrijke boeren, die de vuisten naar hem uitsteken.

De patriotten zijn de wereld te rijk, zij denken dat Frankrijk overwonnen is; zij hebben een generaal gevangen genomen!

De verbijstering in het kamp der Franschen is zóó groot, dat de strijd een oogenblik ophoudt en zij de witte vlag hij-schen. Zij willen parlementeeren.

Van Gansen laat de afgevaardigden blinddoeken en voor zich brengen. De officier verschijnt in tegenwoordigheid van zijn generaal en de blik van Chabert toornt van schaamte.

— Beloof hun alles, fluisterde hij, als ik maar uit hun handen kom.

En thans gaven de boeren nogmaals blijken van gebrek aan krijgskunst. De officier smeekte, bad en beloofde en Chabert bevestigde met een knik dat hij de wapens niet meer opvatten en aftrekken zou.

En de lichtgeloovige Van Gansen, dat open, dat rondborstig karakter, dat nooit loog, nu oit faalde of bedroog, stemde toe en schonk den generaal de vrijheid.

Nauwelijks was Chabert in zijn leger aangekomen, of hij gaf opnieuw het sein tot den aanval...

De avond is reeds gevallen en nog duurt de strijd steeds voort. De grond is bezaaid met lijken, maar er zijn zooveel Franschen als patriotten gesneuveld.

Chabert schuimbekt. 't Is avond, weldra daalt de nacht en nog werd Meerhout niet ingenomen. Wat moet hij doen? De brigands versperren hem den weg... Hij had zich een triomfantelijken tocht voorgesteld over Meerhout, Moll en Gheel, en nu delft hij het onderspit... Neen, neen, dat zal niet gezegd worden; de boeren, die de hand op hem sloegen, zullen het vreeselijk boeten, niemand hunner zal worden gespaard, niemand, opdat men heinde en verre niet zou verkonden dat Chabert zijn woord brak. Hij zal in Meerhout vernachten en over een lijkenbrug binnendringen.

De Sanskulotten zijn vermoeid, maar de gedachte aan de vernedering eener nederlaag staalt hun de spieren. Chabert is opnieuw in het bezit zijner kanonnen.

— Men schiete Meerhout in gruis! beveelt hij.

De vuurmonden worden aangebracht; nu eerst bemerkt men, dat ze vermorzeld zijn. De brigands hebben dus in de hitte van den strijd de tegenwoordigheid van geest gehad, het grof geschut onschadelijk te maken. Daarenboven is de voorraad lood en buskruit uitgeput.

— Toch zal Meerhout in mijn macht vallen! zweert generaal Chabert.

A l'arme blanche! beveelt hij dan.

De maan is boven de kimmen gerezen, en in haar bleek licht rukken de republikeinen gezamenlijk als duivels op in de richting van het dorp.

Het is een algemeene aanval der Franschen, hun laatste poging.

De vluchtelingen, die zich 's morgens aan den Heykant verscholen in de bosschen, hebben den ganschen dag in de diepste onrust doorgebracht. Met haar kroost in de armen, met roodbekreten oogen en angst op het bleke gelaat, zaten de moeders te bidden.

Het is bij middernacht en nog klonk geen hoorngeschal. Er klonken nog eenige geweerschoten, die zeldzaam werden en eindelijk gansch wegstierven.

Stil!... Daar klinkt de hoorn!... Al de vluchtelingen zijn opgerezen met kloppend hart en luisteren met ingehouden adem... Wat kondigt hij aan, leven of dood?

Het dreunt door den nacht, over de bosschen, over de heuvels... langzaam en gerekt.

— Het sein! klinkt een stem.

De hoop daalt in de zielen... Driemaal en het is de overwinning.

Daar, daar weerklinkt hij weer... langzaam en gerekt. Koortsig zwijgt men nog, maar in aller oogen straalt reeds blijdschap.

Hoezee! Hoezee! Daar ruischt de galm voor de derde maal triomfantelijk door den nacht. Het volk stormt naar Meerhout terug met kreten van vreugde en victorie.

Men kan het bijna niet gelooven; na achttien uren angst is dan eindelijk de overwinning behaald.

De vrouwengroepen stroomden snel over de velden, doch naarmate zij het dorp naderen, worden de harten door vrees omprangd. Zal men hen nog terugzien, die men zoo lief heeft? Hoeveel moeten dien dag van glorie en zegepraal met hun leven betalen?

— Ja, Van Gansen zegepraalt.

Chabert vlucht met zijn ontredderde troepen door den nacht. Hortend en stootend komen de vernagelde kanonnen achteraan. Zeven karren gekwetste Franschen volgen.

Het eerste levend wezen, dat de zegevierende aanvoerder aan den ingang van het dorp ontmoet, is Tine, bij wie haar vader zich reeds gevoegd heeft.

— Waar is Dog? vraagt zij beangstigd. Ik heb hem niet kunnen houden.

— Hier ben ik, antwoordt een rauwe stem.

Het is Dog.

— Nu ben ik genezen, mijn lieve ziekedienster. Ge moet het mij vergeven dat ik door het venster gevlucht ben, maar ik moest Sanskulottenbloed hebben om mij te herstellen.

HOOFDSTUK IX.

HET NEST IS LEDIG.

Ellendig, erbarmelijk, met gehavende troepen, vernagelde kanonnen, karrevrachten gekwetsten, slechts omringd van enkele huzaren, die hem overblijven van een gansch escadron, trekt de Fransche generaal in den guren, buiigen nacht de Kempen door.

Welke spijtige woede zijn hart verteerde, hoe wrevelig zijn stilzwijgen is, hoeft niet gezegd.

De Sanskulotten volgen hem met de handen in de broekzakken, het geweer op den rug, struikelend en stronkelend op de glibberige klei, morrend tegen den veldheer, die zij van onbevoegdheid beschuldigen... Ja, in dien nacht werd er reeds tweemaal geroepen: *Traître! Verrader!*

Roodgeaderd en vlammend, heeft zijn blik op de donkere gelederen zijner soldaten gestaard; hij hoort wel het woord verrader, maar hij moet zijn woede verkroppen.

Wat zal het zijn te Gheel? Daar zal Jardon reeds op hem wachten sinds daags te voren, alhoewel hij Diest vóór hem verlaten heeft. Jardon, denkt hij, die de patriotten te Westerloo en te Tongerloo heeft uitgeroeid.

En ook Lautour zal daar wezen, Lautour, die geheel het departement der Beide-Nethen zal hebben schoongeveegd!

En wat heeft hij gedaan? Hij heeft zich laten overwinnen door die brigands, van wien hij met zooveel minachting sprak. Plots rijst voor hem het beeld van den opperbevelhebber Colaud, wiens bevel aan Chabert luidde: *Inneming van Meerhout. Inneming van Moll!*

Te Moll kon hij zelfs niet geraken, en te Meerhout werd hij verslagen. Verslagen door die brigands. Die gedachten zijn een foltering voor Chabert.

Achttien uren, een ganschen dag en een halven nacht, heeft hij met paardenvolk, met scherpshutters, met kanonnen een arm, klein Kempisch dorpje besprongen, een dorp zonder vestingen, zonder wallen, zonder grof geschut.

Achttien uren werd hij, Chabert, Fransch generaal, voor Meerhout opgehouden... Voor Meerhout, enkel bezet door boeren, brigands, die, slecht gewapend, tegen al zijn geweld, zijn legermacht, zijn wapens, alleen hun dapperheid en kalme onversaagdheid te stellen hadden.

Welke vruchten zal hem het beleg van dit Kempisch dorp hebben opgeleverd? Welke vergoeding had hij voor de gansche gelederen dooden, die hij op het slagveld moest achterlaten?

Enkel een vernederende vlucht, door den killen nacht, met vernagelde kanonnen, morrende soldaten en kermende gekwetsten.

Doemnis! Doemnis!

Chabert kwam te Gheel met zijn gedund korps aan en vond er Lautour, heel nederig, heel stil... Hoe was het hem gegaan?

Hij beklagde zich zoo bitter over de brigands... Het waren zulke lafaards, zulke bloodaards, zulke hazenharten.

Overal vluchtten ze bij zijn aankomst, de schelmen! En hij stond daar met al zijn soldaten, zonder één enkelen brigand te hebben ontmoet.

Hij had zijn soldaten moeten toestaan vreedzame inwoners en vrouwen te fusilleeren, zoo teleurgesteld en woedend waren die brave jongens.

Lautour had inderdaad geen patriotten ontmoet, omdat er bevel gekomen was van Eelen geen slag te leveren, maar de oversten Caeymax, van Herenthals, Stollman, van Zoersel, Smets, uit Rotselaer, en Craeninx kregen order naar Diest af te zakken, zoohaast het bericht hun zou geworden.

Lautour liet zich verschalken. De brigands speelden verstoptje met hem en hij deed daar in de Kempen marschen en contra-marschen, door bosschen, veenen, moerasen, slingerpaden en zandbergen, uitgelokt door de boeren, die met hem den spot dreven, en zich vermaakten met de machteloze woede der Franschen.

En Jardon. Hoe was die gevaren?

Zou hij ook afdruipten als een hond, die slagen heeft gehad, of voerde hij het bevel uit van Colaud: inneming der abdij van Tongerloo, verplettering harer bezetting en uitoefening der patriotten rond Westerloo?

* * *

Te midden van welige bosschen en tierige landouwen, tusschen Diest en Gheel, Aarschot en Herenthals, ligt de oude abdij van Tongerloo. Daar woonden sinds eeuwen als meesters van den omtrek, de witte monniken, de blanke kloosterheeren, die, door de republikeinen verjaagd, naar veiliger oorden uitweken.

In November 1798 waren de patriotten andermaal meester van het klooster en hadden het als een sterke vesting ingericht.

Daar verbleven zij met zeven of achthonderd man, onder de leiding van Albert Meulemans.

Deze telde ongeveer zeven-en-veertig jaar en was de zoon van den notaris van Westerloo.

Albert was landmeter van beroep en stond bekend wegens zijn ervarenheid en kennis van zaken.

Vóór den troebelen tijd was hij de raadsman van het volk uit den omtrek. Ja, zelfs van Turnhout, Hasselt, Leuven en Antwerpen kwam men den schranderen man raadplegen. Doch niet alleen het volk, maar zelfs de gekroonde hoofden richtten zich reeds twaalf jaar te voren tot hem. Toen Jozef II bij edikt een nieuwe verdeeling der parochiën had bevolen, werd Albert belast met de daartoe vereischte landkaart van Diest op te maken.

Men schreef toen 1786. Tot het vervullen van zijn taak kwam Meulemans naar Diest, waar hij in het gasthof *De Fransche Kroon* zijn intrek nam. Meulemans was een rondborstig, gul, opgeruimd en vroolijk man. Hij vond het prettig bij gezelligen kout de lange avonden met vrienden door te brengen, en dat dan het lekkere Diesterbier, geheel het land door vermaard, dapper werd aangesproken, behoeft nauwelijks gezegd. Vlaamsche magen houden van bier.

De feestpartijtjes die vóór veertig jaar de ouden van dagen zich nog herinnerden, schadden nochtans niet aan zijn bezigheden, want nog ten huidigen dage bestaat het werk van den koenen patriot en het bevestigt ten volle zijn goede faam.

Moed, kunstliefde, opgeruimdheid, die drie groote Vlaamsche deugden, waren krachtig in Meulemans vereenigd.

Men begrijpt licht dat zijn vakkennissen van landmeter uitmuntend te pas kwamen voor de verdediging van Tongerloo.

De brug over de breede gracht is afgebroken en door een smal vondertje vervangen, om alle gemeenschap met den openbaren weg niet af te snijden.

Dagelijks inderdaad trekken verkenners en patrouilles den omtrek door, terwijl anderen, belast met voorraad te bezorgen, de omliggende dorpen bezoeken.

Geheel het klooster is door de inkwartiering der patriotten ingenomen en wordt goed bewaakt.

Het is den 11n November 's morgens.

In de abdij vergeet men niet dat het Zondag is en een

onbeëdigd priester uit den omtrek leest mis in de kapel van het klooster.

De morgenzon, die een bundel stralen zond door de Oostelijken beuk, tooverde een bontgekleurde mozaïek van tintelende glazen van den witmarmeren vloer van het koor.

De priester officieerde aan een tafel, die slechts met een wit linnen overdekt was, maar vóór hem stond de gouden kelk, dien Van Gansen weer op de Sanskulotten veroverde.

De meeste patriotten zijn jongelingen van twintig tot dertig jaar; velen werden door de Conscriptie opgeëischt; het getal dergenen, die den mannelijken leeftijd zijn ingetreden, is kleiner, nog kleiner dan dat der ouden, wier grijze, hardnekkige koppen doen denken aan den ernst van den strijd.

De mis is ten einde en Meulemans wandelt met eenige boeren over het binnenplein... Hij ziet er bekommerd uit.

Hij bezette, op bevel van Eelen, de abdij. De jonge aanvoerder had een plan gemaakt en was na de nederlaag van Herenthals naar Rijmenam, bij Mechelen, afgezakt; aan al de oversten der boeren zond hij een bericht, dat zoo weinig mogelijk met den vijand in aanraking gekomen mocht worden, en zij zich niet verder wagen mochten. Meulemans moest zich gereed houden, om op een gegeven oogenblik naar Diest op te rukken.

Waar bleef het bevel van Eelen?

— Zondag, zegt Meulemans, 11 November en nog geen nieuws van Eelen.

— Geen nieuws, goed nieuws, kapitein, antwoordt een der omstanders.

— Ik hoop het, maar er drukt iets op mijn hart; ik geloof dat de rust, waarin de Franschman ons gelaten heeft, niet lang meer zal duren.

— Zooveel te beter, kapitein.

— Ja, ge hebt gelijk; zoo kan het toch ook niet blijven; er moet een einde aan komen. Het een of het ander. Ik wilde dat ik maar nieuws van Eelen had; wij brengen hier onze dagen met de armen over elkander door; ik verbeeld mij altijd dat, hoe langer wij een beslissend samentreffen verdagen, hoe geringer voor ons de kansen worden.

Meulemans streek met de hand over zijn voorhoofd.

— Waar martel ik mij den geest mee af? Is Eelen daar niet, die het oog houdt op alles? Indien hij niet tot handelen overgaat, moet hij daartoe goede redenen hebben. Verlaten wij ons op hem.

— Er blijft ons toch niets anders over.

— En Eelen is ten volle ons vertrouwen waardig.

Die lust, om spoedig met den vijand in aanraking te komen, wordt niet door al de patriotten gedeeld.

Zij, die het vuurdoopsel nog niet ontvingen, hebben een geheime vrees voor den strijd, alhoewel zij ook hun leven ten offer brachten.

Meulemans heeft dagelijksche oefeningen bepaald, doch vandaag is het Zondag, vandaag wordt er uitgerust, naar oud Vlaamsch gebruik, vandaag geen oefeningen.

Ook het kogelgieten ligt stil. Daarmede is men de gansche week reeds bezig geweest, en al de dakgoten van het klooster zijn bijna tot looden ballen versmolten.

Nu het Zondag is, laat Meulemans een glaasje brandewijn schenken en wordt er ook tabak gegeven aan de mannen van gezetten of gevorderden ouderdom.

Overal vormen zich groepen kaartspelers, en de jongeren hebben op het binnenplein een kegelbaan aangelegd, en 't gaat er nu even wild en plezierig toe als vorige jaren, onder den Oostenrijker, bij de dorpsheerberg, aan het einde van het dorp.

Wij zeggen: onder den Oostenrijker, want sinds den Franschen dwingeland België binnentrok, werden al de nationale spelen, onwaardig voor een vrij volk, verboden. De Franschen heetten *vrij*, al de volkeren die zij verdrukten, terwijl degenen, die hun eigen regeering bezaten, als *verslaafde* en *getiraniseerde* landen werden beklaagd.

Kegelen voor een vrij volk, voor *le peuple souverain*, foei, hoe kinderachtig!

Maar vrijheidsboomen planten, tempels oprichten voor de godin der Rede, dat was ernstig!

Zoo bracht men den tijd door.

Rond den middag echter, hielden de spelers plotseling

op; de liederen verstomden op de lippen en allen luisterden met hijgenden adem en beklemd borst.

Wat dreunde daar door de lucht? Wat was dat voor een dof gebulder in de verte?... Meulemans luisterde ook aandachtig... Eenige minuten later zweeg alles stil.

Boem!... Boem!...

— Het kanon! riepen de boeren.

De aanvoerder was licht aangedaan.

— Van waar komt de galm? vroeg hij.

Zonderling genoeg, wezen de boeren de vier windstreken aan.

— Het komt van Aarschot, sprak er een.

— Dat zouden we hier niet hooren.

— Van Herenthals, zei een tweede.

— Van Averbode, Veerle, Herselt, Zoersel.

De eene noemde dan het Zuiden, de ander het Westen en het Noorden.

— Ik denk aan Gheel, kapitein.

— Wij hebben het voor het raden, zeide Meulemans, ik raad Meerhout... Waarschijnlijk is onze vriend Van Gansen handgemeen met den Sanskulot.

Van Gansen! Dien naam verwekte een algemeene ontroering. Allen kenden en beminden den knappen leider.

Velen hadden reeds onder hem gestreden en die omringden Meulemans.

— Laat ons naar Meerhout oprukken! riepen zij.

Meulemans schudde het hoofd.

— Neen, wat er ook gebeure, wij moeten hier blijven.

— Waarom, kapitein?

— Het is zoo afgesproken. Wij bewaken de abdij.

— Hoe lang? Tot wanneer?

— Tot het bevel van Eelen komt.

— En waar gaan we dan heen?

Meulemans wist het wel, maar zei het niet... Men vertrouwt geen geheim aan 800 man.

— Ik weet het zelf niet.

Eenigen morden en wilden naar Van Gansen.

Een derde maal rolde de verre donder aan den Oostelijken kant. Het was waarlijk Meerhout.

Meulemans wandelde tusschen zijn mannen; hij veinsde de ontevredenheid niet te bemerken en nam een opgeruimde houding aan. De vreugde lag nochtans niet in zijn gemoed. Hij dacht aan Van Gansen, die handgemeen was met den Sanskulot en misschien reeds zieltogend op den grond lag.

Het kanon zweeg... Wat beteekende dit? Werd het door de patriotten veroverd of was de strijd reeds gestreden?... Was Meerhout reeds overrompeld? Was er nederlaag of zegepraal?

De hoop en de vrees deinden in de gemoederen van die 800 man. Het is waar, Van Gansen zou zich niet spoedig ten onder geven... Doch, hij kon gesneuveld zijn.

Niemand sprak die gedachte uit, maar ze omklemden de harten met ijzing.

Van Gansen gesneuveld! Welk een nacht over Vlaanderen! Welk verlies! Welke leemte!

Het Kempenland zou in hem de ziel van den opstand verloren hebben.

Doch in de oogen van Meulemans schitterde nog steeds de standvastige hoop.

De kanonnen zwegen, ja, omdat er rond en op en vóór dezelve moorddadig gevochten werd, omdat ze tweemaal in de macht waren der patriotten en tweemaal heroverd werden.

Ze zwegen en zwegen voor altijd, want toen de Franschen ze weer zegevierend wegvoerden, waren het nog enkel voor altijd onschadelijk gemaakte logge bronzen monsters; men zou ze aan stukken moeten slaan en hergieten, de monsters waren gedood, er bleven niets dan lijken van over; het was een onnuttige ballast geworden, ze waren vernageld!

In den namiddag gebeurde er iets, dat nog meer ontroering bracht in de bezetting, welke zich 's morgens bekloeg over de kalmte, waarmede de dagen verstreken.

Er meldde zich een man aan, met het verzoek den kapitein te spreken.

Zijn eerste woord was:

— Ik kom van Eelen.

Trommelaars van het Sanskulottenleger.

Begeering vroeg Meulemans :

— Hebt ge een brief van hem?

— Neen, hij durfde het niet wagen iets aan het papier toe te vertrouwen. Ik kon door den vijand gevangen worden, maar ik heb een mondeling bericht.

— Ik luister.

— Eelen zegt : Jardon heeft heden, 11n November, op den middag Diest verlaten. Hij is naar Veerle gegaan, waar zich bij hem voegden de vliegende kolommen van Mechelen en Leuven. Jardon trekt naar Westerloo en Tongerlo.

— Ha zeide Meulemans juichend.

— Eelen zegt nog : Albert Meulemans moet in den aankomenden nacht in stilte de abdij verlaten, den vijand verschalken, en dan in allerijl met gezwinde marschen langs Blauwput en Averbode op Diest afzakken. Morgen, 12 November, zal de versterkte plaats in zijn macht wezen.

Meulemans antwoordde kort :

— Ik zal er wezen. Weet gij iets meer?

— Neen.

— En Van Gansen?

— Van Gansen moet op dit oogenblik slaags zijn met Chabert.

— Ja, wij hebben het kanon gehoord. Maar de uitslag?

— God geve dat hij goed is.

— Weet gij er niets meer van?

— Neen.

— Hoe is uw naam, vriend?

— Cockx, van Diest.

— Geef mij de hand en laat ons hopen dat wij morgen samen uw moederstad zegepralend zullen binnenrukken.

Denzelfden nacht rukte Meulemans met zijn mannen op. Toen Jardon 's anderdaags morgens de abdij wilde innemen, vond hij ze, tot zijn groote woede, ledig.

De vogel was gevlogen.

HOOFDSTUK X.

DE FRANSCHEN VOOR DIEST.

Den 13n November verneemt de oppergeneraal Colaud het verpletterend nieuws.

Eelen, de ziel van den opstand, is plots nabij Mechelen uit de bosschen verdwenen. Vruchteloos heeft kapitein Pradier, der 15^e brigade, gepoogd den Vlaamschen veldoverste in zijn optocht te stuiten bij het overtrekken der Dijle, tusschen, Rijmenam en Boortmeerbeek.

Pradier, die er in slaagde de patriotten van den *Muggenberg*, te Duffel, te verjagen, en er eenigen te fusilleeren op het kerkhof van Waelhem, wordt op zijn beurt verslagen en vlucht naar Mechelen.

Hij vreest den overwinnaar achter hem de stad te zien binnenstormen, want hij kent het plan der boeren niet... Snel als de orkaan, vliegt Eelen met zijn volk langs Dijle en Demerboorden naar Diest en bemeestert de stad den 12 November, om 7 uur 's morgens. Na een korten strijd geeft het Fransch garnizoen, ongeveer 200 man sterk, zich over.

Colaud hoort dit en stampet van razernij. Hij buldert los in vloeken en verwenschingen, want Béguinot en Durutt zijn getuigen van de nederlaag zijner plannen. Doch, daar komen de koeriers aan : Chabert geklopt te Meerhout ; Jardon verschalkt te Tongerlo ; de Vlamingen van Moll, Gheel en omstreken ongedeerd naar Diest opgemarcheerd ! Van Gansen, Meulemans, Eelen te Diest !

Colaud tiert en raast als een bezetene ! Verre van te jubelen over zijn nederlaag, zijn Béguinot en Durutt met angst vervuld, want zij kennen den opperbevelhebber en weten waartoe hij bekwaam is. Hij is in staat om gansch de ramp op hen te schuiven en ze te Parijs aan te klagen. Béguinot tracht het onweer af te weren.

— Generaal, de toestand is zoo erg niet... De brigands hebben zich te Diest opgesloten als in een val ! *Diest zal het graf worden van het oproer !*... Te zamen zult gij hen daar verpletteren.

Colaud heeft slechts één woord voor hem :

— *Imbécile !*

En dan bruijst zijn woede over in een stortvloed van verwijten.

Zien zij dan niet verder dan hun neus lang is ? Verstaan zij dan niet wat zij vreezen moeten ?... Weten zij niet dat Diest de sleutel is der omwenteling ?

Béguinot schijnt het inderdaad niet te begrijpen.

— Dat bewijst dat gij niet het duizendste gedeelte der krijgskundige kennissen van die brigands bezit.

Of heeft hij er niet van gehoord ? Komt hij uit het Hotentottenland, dat hij niet weet wat er in de Ardennen en Luxemburg gebeurt ! Ziet hij niet dat de opstand der Kempen nu van Luxemburg over Tongeren en Hasselt de hand kan reiken ? Hier staan 3000 man onder de wapens, die generaal Morand bestormen ! Stavelot is reeds in de macht der rebellen ! Gansch de Maasboorden wemelen van opstandelingen !... De *Knuppelkrijg* woedt reeds tot aan den Rijn !

Nog één poging der brigands, en gansch Oostelijk België is in hun macht ; nog één overwinning, en Brussel is veroverd, want Karel van Loupigne staat gereed om de regering te bemachtigen !

Colaud is opvliegend, wreed, barbaarsch, maar tevens is hij een ervaren krijgsman, die meer doorzicht heeft dan de andere bluffers. De toestand is netelig, het oogenblik gewichtig, kritisch, dreigend !

Zoo spoedig mogelijk verzamelt hij al de beschikbare krachten, en den 14n snelt hij persoonlijk naar Diest, aan het hoofd eener lichte artillerie, twee regimenten ruitery, het twintigste en die-en-twintigste jagers.

Maar al die vereenigde krachten zouden terugbotsen op den stalen moed der patriotten. De Vlaamsche Leeuw was weer wakker en schudde zijn manen als vlammen !... Zijn gebrul klonk vervaarlijk in de oogen der Franschen, als eeuwen te voren op den Groeninge-Kouter. Lang had hij zich laten tergen, veel te lang, maar nu was hij vreeselijk opgesprongen, de machtige klauwen openkrullend, om er den vijand onder te verpletteren.

Uitzinnig van woede, maar huiverend van angst, snellen de Franche generaals naar Diest. Parijs wil dat de opstand gedempt, dat hij gesmoord worde in bloed. Alarm, alarm ! Te Sint-Truiden bevinden zich nog drieduizend vijf honderd Sanskulotten. Naar Diest ! Naar Diest !

Men zal de stad insluiten binnen een ring van staal en vuur. De bronzer monden der kanonnen zullen ze van de hoogten begaapen.

Het woord van Béguinot moet bewaarheid worden, ten koste van alles. De stad zal tot puin vermorzeld worden en vergruisd.

Men zal den Vlaamschen Leeuw onder de assche begraven.

— Citoyens, brakeert die poort en legt haar in gruis!... Twee stukken zijn genoeg!

De vinger van Jardon wijst de Antwerpsche poort aan. Een oogenblik later stort zij in met vreeselijk gedreun.

— *Vive la République!*

De Sanskulotten rukken in stormpas naar de stad.

Maar Eelen en Van Gansen zien met vreugde dien aanval. Man tegen man, lijf tegen lijf, dat gaat hun beter dan van verre met bommen te worden beschoten.

Chabert en Jardon staan naast elkaar en volgen hun troepen.

— Wij zullen de stad na een kort gevecht overrompelen, zegt Jardon. Ik dacht niet dat wij zoo gemakkelijk een bres zouden maken.

— Wij vernachten vandaag nog niet binnen de muren van Diest.

— Dat hoop ik wel.

— Ik ben zeker van het tegendeel.

— Zie, onze mannen zijn reeds de poort genaderd.

— Als zij maar niet even gezwind terugkeeren.

De woorden zijn nog niet koud, of honderd gewerschoten knetteren los en stuiten de vaart der aanvallers. Op hetzelfde oogenblik springen de boeren buiten de wallen en storten op de republikeinen.

Chabert ziet koelbloedig den strijd na, terwijl het donker oog van Jardon vlammen schiet.

De republikeinen wijken.

Tot een ander bataljon roept Jardon:

— Uw wapenbroeders ter hulp!

Van Gansen strijdt in de eerste gelederen, maar Eelen bestuurt het gevecht met zijne gewone kalmte. Hij ook laat een nieuwe groep boeren aanrukken. Nu ontstaat er een woedend gevecht, dat August Snieders meesterlijk heeft beschreven. Wij verleen hem het woord:

«Vuur! kommandeert men rechts, vuur! links; vuur! van den kant der poort! Vuur van den anderen kant der belegeraars.

Honderden gewerschoten knallen, knetteren.

Het is een lange ratelslang.

De kogels zaaien dooden en gewonden; de republikeinen waggelen, wankelen, tuimelen over den grond of bonzen als steenen, zoo log, op den natten bodem neder. Een tweede losbranding volgt op de eerste. Deze is even krachtig, even moorddadig; de Franschen gaan achteruit en nemen weldra in verwarring de vlucht.

De officieren razen, tieren, vloeken, dreigen; niets helpt. Ziedaar het antwoord op dien overmoed! In het kamp der Franschen heerscht een hevige verwarring, in het kamp der boeren niet minder. In dit laatste wil men vooruit en den vijand met de zeis op het lijf vallen.

Jardon drijft zijn mager paard de vluchtende soldaten tegemoet: te vergeefs! Een oogenblik staat de generaal in een regen van kogels.

— De artillerie nogmaals vooruit! luidt het bevel.

Zeven stukken worden geplaatst, doch, vóór dat zij kunnen losbranden, slaan de kogels uit de loopgrachten de kanonniërs ten gronde, gelijk de hagelslag de korenhalmen neerslaat. Ieder schot, dat Van Gansen lost, velt een der kanonniërs neer, en belet deze de moorddadige lont te strijken.

Op vijftig meter van den muur, zegt een Fransch leger-verslag, zijn de kanonnen eindelijk geplant, doch alzoo ook onder het bereik der geweren van hen, die achter den ringmuur of weer in de loopgrachten genesteld zijn. Vruchteloos bonzen de kogels tegen den muur: het geeft den boer niets dat er steenen opvliegen of hun gruis einde en ver wordt rondgestrooid. Voor de kanonniërs is de toestand onmogelijk uit te houden, en eensklaps wordt aan den kant der Franschen de witte vlag in de hoogte gestoken, ten teken dat men verlangt te staken.

Allengs sterft het vuur uit.

Nog knalt er een schot, nog een... vóór dat de wegtrekende damp aan allen de vlag der wapenschorsing laat bemerken. Men begrijpt meer dan ooit in het kamp der boeren, dat de twee generaals te allen prijze, weer willen bezit nemen van de stad, die ze zoo onvoorzichtig verlaten hebben.

Men vraagt onderhandelaars.

Van Gansen, Meulemans en Stollman, die de Fransche taal machtig zijn, bieden zich aan om met Jardon in onderhandeling te treden. Geblinddoekt, met de witte vlag voorop gedragen, en begeleid door een Fransch officier en soldaten, gaan de drie boeren den Allerheiligenberg op. Kalm en onverschrokken stapt Van Gansen door de schaar van republikeinen die, het geweer aan den voet, vooral hem, den kloeken, jongen man, hier met bewondering, daar met brandende blikken aanstaren. Hij is zonder wapens, doch op zijn hoed prijkt het roode kruis. De Franschen zien hem nu in levenden lijve, *ce fameux chef de brigands*, die een Franschen generaal te Meerhout zoo geducht afsloeg, zooals hij hen hier met sterke vuist tegenhoudt en als uitroept: «Slechts over onze lijken komt ge binnen!»

Achter de Allerheiligenkapel worden de drie leiders der patriotten afgewacht door de generaals Chabert en Jardon, omringd door hunne officieren.

De blinddoek wordt hun afgenomen.

Daar staan zij tegenover elkander: de verdedigers van hun vaderland en de overweldigers... Chabert vestigt een grammelen blik op Van Gansen, die hem een paar dagen geleden zoo ongenadig op Vlaamsch lood onthaalde.

— Gij zijt genegen om in overeenkomst te treden, zegt Jardon kortaf en met onvaste stem.

— Wij komen uw voorstellen hooren, antwoordt Van Gansen kalm. Wij komen op het signaal der witte vlag.

— Onverschillig! valt de generaal hem in de rede. Onze eisch is dat gij de stad zoudt ontruimen.

— De stad is in ons bezit; we zullen ze stap voor stap verdedigen, zoolang dit in ons vermogen is.

— Zij is onhoudbaar voor u.

— Dat is ons nog niet bewezen; wij zijn met moed beziel en strijden voor ons recht en de vrijheid van ons vaderland.

Dit laatste woord schijnt Jardon te hinderen. Zijn oog flakert en het bloed stijgt naar zijn wangen. Hij, hij vecht immers tegen zijn vaderland.

— Gij zijt gehoorzaamheid verschuldigd aan de wetten, die u door de republiek worden voorgeschreven. Gij hebt uwe inlijving bij de republiek als een genade gevraagd.

— Indien ons Vlaamsch land dit gedaan hadde, zou het verdienen van de wereldkaart geschrapt te worden, maar, bij God, die ons hoort, generaal, noch ons Brabantsch, noch ons Vlaamsch land, wil de inlijving bij de republiek, en juist omdat de republiek onze oude rechten niet meer eerbiedigt, hebben wij de wapens opgevat.

Het stormt in Jardon's ziel.

Gij zijt een schaamteloze brigand! valt Chabert hem driftig in de rede.

— Ik ben een eerlijke vaderlander, die vecht voor haardste en altaar!

Het gesprek hindert blijkbaar Jardon.

Spreekt er misschien een stem in zijn binnenste, die hem verwijt dat hij ook eens een vaderland had?

— Wij zullen de boeren laten aftrekken, zoo valt hij plotseling de twee sprekers in de rede, doch wij eischen dat de aanleiders van den opstand ons worden overgeleverd!

— Begrepen, zegt Van Gansen kalm, en er speelt een glimlach op zijn open gelaat.

Ik voor mij heb er niets tegen, vervolgt hij, indien onze vaderlandsche zaak hierdoor kan gered worden. Over dit voorstel moet het leger der patriotten beslissen.

— Inderdaad, wij zullen uw voorstel overbrengen, zegt Meulemans, en het antwoord zal u geworden.

— Brigands hebben geen stem in het kapittel, en ik vraag een onmiddellijk antwoord, zegt Chabert met stemverheffing.

Van Gansen ziet den generaal strak en koel in het oog.

— Wij zijn enkel lasthebbers, zegt hij, en wij beslissen niet.

— Gij zijt in onze macht! buldert Chabert.

— Wij zijn hier gekomen op uw eerewoord, en zoudt gij dat willen schenden?

— Gij zijt maar brigands!

— Ik neem die benaming niet aan. Men kan ons verraderlijk aanhouden, wij zijn slechts met ons drieën. Denkt echter niet dat wij den dood vreezen. Indien de republiek

aan haar eerewoord te kort kwame — maar dat zal ze niet — en ons niet ongedeerd laat vertrekken, zal haar een bloedvlek aangewreven worden, die nooit zal worden uitgewischt.

— Beleedig niet, valt Jardon driftig opvliegend in. Niemand zal een haarpijl van uw hoofd krenken.

— Generaal, ik heb er geen oogenblik aan getwijfeld; ik antwoord slechts met eene onderstelling op een onderstelling. Laat ons een einde maken aan een gesprek, dat voor beiden pijnlijk is.

— Gij hebt gelijk.

— Wij brengen aan het patriottenleger...

— Brigandsleger, mompelt Chabert.

Doch Jardon maakt met de hand een beweging, die tot bedaardheid aanspoort.

— Wij brengen, hervat Van Gansen, aan het patriottenleger uw voorstel over, dat gij de manschappen zonder wapens wilt laten aftrekken, doch dat de aanleiders in uw handen zullen achterblijven.

— Zeer juist, en wij dringen er op aan, in het voordeel der boeren, die door de republiek grootendeels als onschuldig worden beschouwd, vermits Diest binnen weinige uren door vijf kolommen en een ontzaglijke artillerie zal omsingeld worden en de ongelukkigen alsdan onder het puin der stad zullen worden begraven.

Een rustige glimlach speelt over Van Gansen's wezen en op een ietwat spotzieken toon den hoed afnemende, zegt de jonge kapitein zeer hoffelijk:

— Gij zijt wel goed, generaal.

De onderhandelaars groeten eerbiedig, doch de groet wordt hun niet teruggeven. Integendeel werpt men hen een vreeselijken vloek achterna. De drie aanleiders, andermaal geblinddoekt, worden naar de voorposten terug gevoerd. Het voorstel dier hoogmoedige meesters wordt overgebracht en uit aller borsten stijgt maar één kreet op:

— Nooit! nooit! Onze kloeke aanleiders zouden zij vermoorden, en ons, zonder onze opperhoofden ongenadig in het vlakke veld vervolgen en als honden neerschieten! Gaat en zegt hun dat, als ze niet gauw het vuur beginnen, wij hen met onze zeisen komen neerslaan.

De toestand des legers wordt in de vergadering der aanleiders gewikt en gewogen en omtrent drie uur in den namiddag keert Van Gansen naar het Fransche kamp terug. De soldaten, die hij voorbij gaat, trachten in zijn houding den oorlog of den vrede te lezen. Immers, de Fransche soldaat verlangt, in het diepste van zijn hart, den vrede. Hij heeft in de verloopen uren reeds zoveel bloed zien vloeien, zoo menig makker in den grond gedolven, hij ziet in den strijd tegen de dweepzieke boeren nog zooveel ramp en wee tegemoet, dat hij rust zoekt, al was het maar voor enkele uren.

— Wat is uw antwoord?

— Het leger weigert.

— Het wil dus den dood?

— Het is slagvaardig en wacht u.

— Het zij zoo! zegt Jardon, en zijn stem beeft. Bereid u dan tot de verplettering.

— Gij zijt wel goed, generaal, antwoordt Van Gansen, neemt den hoed af ten groet, keert zich om en stapt zoo kalm tusschen de republikeinen, als wandelde hij tusschen zijne vrienden.

Aan den uitersten post keeren de Fransche soldaten terug, doch, alvorens heen te gaan, fluistert een oude soldaat Van Gansen toe:

— Welnu, kapitein, wat dans gaan we beginnen?

— Den kogeldans, antwoordt deze.

— Alle onderhandeling is dus mislukt?

— Gij hebt het gezegd.

En niettemin schrijft Jardon in zijn legerverslag dat het de boeren waren, die de witte vlag opstaken en hij, toen de patriotten wilden onderhandelen, fier en echt republikeinsch antwoordde:

— *Je refusai, ne voulant pas transiger avec des scélérats.*

Pas is Van Gansen in de loopgrachten verdwenen, of de witte vlag wordt ingetrokken. De wapenstilstand is ten einde; de dooden zijn begraven en de gewonden weggevoerd.

Nu schettert de trompet, de soldaat maakt zich tot een

nieuwen aanval gereed; het kanonschot brandt los, de kogel slaat tegen den ringmuur of slaat over dezen heen, valt knetterend en krakend op een der huizen, en terzelfdertijd stijgt de vlam met geweld naar boven. De houwitsers slaan met een geweldigen bons neer, woelen suizend de aarde om, barsten en spreiden hunne gloeiende schilfers en brokken moorddadig in het rond ».

HOOFDSTUK XI.

DOG EN PIRO ONDERNEMEN EEN GEVAARLIJKE TOCHT.

Koud en huiverig viel de vroege avond. Zoowel de Franschen als de patriotten haakten naar verpoozing; zij waren moede van den hardnekkigen strijd. 't Scheen een stilzwijgende overeenkomst der twee legers, dat men den volgende dag zou afwachten, om den kamp voort te zetten. Op de wallen van Diest brandde hier en daar een licht, en bij den flauwen schijn zag men nu en dan de schim van een schildwacht voorbij schuiven.

De meeste patriotten hadden zich reeds te rusten gelegd; doch allen sliepen gekleed en met de wapens onder hun hand, gereed om bij het eerste noodsein toe te snellen. Er lag een stilte over de stad, die niemand vermoed zou hebben van de plaats, die in den dag van duizenden krijgers wemelde. Ook het Fransche kamp was ingesluimerd. Van de vestingen zag men de groote legervuren, die als gloeiende oogen priemden in den nacht. De Sankulotten hadden bijna geen tenten; de meesten lagen in de warmte der vuren uitgestrekt, want de nacht was guur en er gierde een ijzige wind uit het Noord-Oosten. Aarden dammen of omgehakte hagen beschutten de soldaten tegen zijn scherpen adem.

Enkele schildwachten waken over het kamp. Nabij de poort van Schaffen, in een der enge, donkere straten der stad Diest, staat een huis, waarvan de houten gevel bouwvallig, voorover helt. Zooals de wind nu over de nokken huilt, is het te vreezen, dat hij ieder oogenblik met een oorverdoovend gedruisch in de smalle straat zal storten.

Het raam, met kleine ruitjes, is van binnen flauw verlicht en werpt een valen schijn naar buiten door den nacht, als een kaars door een zwart berookte lantaarn.

Op een tafel staat een olielampje en vervult de armoe-dige woning met geheimzinnige schakeeringen van helle glanzende, uit koperen potten en tinnen borden, en dikke schaduwen in hoeken en kanten, zooals een tafereel van Rembrandt.

Twee wondere gedaanten zitten aan den flauw vlam-menden haard. Rood valt het licht op hun aangezicht. De een is zoo klein en misvormd, dat de beentjes, die zenuw-achtig over en weer worden geschommeld, den grond niet raken; de ander heeft gloeiende oogen in een monsterachtigen, geheel met linnen omwonnen kop, en staart strak voor zich. Die met zijn schommelbeentjes ziet er nogal opgeruimd uit en is spraakzaam, de monsterkop blikt somber en onheilspellend en spreekt weinig.

— 't Is er, begoj, heet toegegaan vandaag, zegt de eerste. Dat zullen de Fransche grootsprekers niet verwacht hebben. Neen, zeker niet. We zullen ze, begoj, leeren... Hé, Dog?

De dwerg schudt zwijgend het hoofd.

— Denkt gij het ook niet, Dog?

De aangesprokene antwoordt op den brullenden toon van een hond, die bijten wil.

— Stelt ge geen vertrouwen in Eelen, Corbeels, Van Gansen en Meulemans? Ik wel, begoj, ik wel! En, zoo waar ik Piroke heet, zoo waar hebben wij de beste aanvoerders, die we wenschen kunnen. Is Eelen geen bekwa-me veldheer, Dog?

— Ja, zei de dwerg kortaf.

— Kent ge een bekwaamer?

— Neen.

— En Meulemans?

— Ook.

ven en, als de vesten geslecht, de krijgers gefusilleerd en over den kling gejaagd, de huizen geplunderd, de vrouwen en kinderen vermoord, als de Demer rood van het vergoten bloed en gestremd door de ophooping der lijken uit zijn bedding zal stroomen, als de verwoesting geëindigd en het laatste huis van Diest in vlammen en gensters opgegaan zal zijn, als er geen snik van een stervende meer zal kreuken onder den warklomp, dan zal Colaoud een paal planten boven al die verwoesting en er een opschrift aan vasthechten met de woorden :

Hier is het graf der brigands !

Diest moet verdwijnen van de landkaart !

Binnen de stad bevinden zich Eelen, Van Gansen, Corbeels, Meulemans, priester Gwijde Deprez ; daar zijn Cockx, Crabeels, Craeninckx, Caeymax, Goossens, en al de helden van het Kempenland, al wat gedacht heeft en gestreden voor Vlaanderen !

Buiten staan drie Fransche generaals : Colaoud, Jardon en Chabert, die met hun woeste benden en met kruitwagens, kanonnen, bommen en kogels, de stad omsingelen.

Zal hier het pleit beslecht worden ?

* * *

Den 12n November had de Groote Markt van Diest een feestelijk aanzien, wat sinds lang niet meer gebeurd is. Men beleefde zulke droeve tijden. Op het oogenblik dat Pieter Corbeels de stad in bezit nam, ademde men ruimer, doch nadien maakte men weer kennis met Durutt, Chabert en Jardon.

Nu wemelden de straten van volk : Zes, zeven duizend patriotten bewogen zich binnen de muren van Diest.

Op de torens van Sint-Sulpiciuskerk, het beginhof en de Kruisheerenkerk, alsook op den ouden Toetersonen, wapert het witte vaandel met roode kruis der patriotten, of de driekleurige Brabantsche vlag.

Wat gewoel in de enge, kronkelende straten met de Vlaamsche trapgevels ! Overal, door de vensters, staren vriendelijke gezichten en juicht men de patriotten toe.

Op de Groote Markt is de drukte het woeligst. Eelen is op de pui van het stadhuis verschenen, en een donderend hoerah begroet den bleeken jongeling... Naast hem staan Van Gansen, Meulemans, Corbeels, Stollman en andere kapiteins, terwijl ook het goedig en vriendelijk gezicht van Gwijde Deprez, den lijvigen pastoor van Duffel, voor het volk verschijnt.

Het gerucht loopt van mond tot mond, dat Eelen als opperbevelhebber is uitgeroepen en er stijgt een nieuw-gejuich onder de menigte op, want, stelt men vertrouwen in den moed van allen, toch steunt men het meest op den helderen geest van den jeugdigen veldheer.

Hij is de grootste strategist van het boerenleger, hij is de geest van het oproer, hij heeft de Fransche generaals verschaft en den algemeenen strijd dezer dagen geleid.

Sinds men naar zijn woord luistert, schijnt de wind der zegepraal in de Vlaamsche vaandels te wapperen !

Door de eerste maatregelen, die de hoofdmann neemt, wint hij het hart der Diestenaars. Bij een streng bevel wordt het verboden den vrijheidsboom neer te hakken. Dit is een voorzichtigheid, want men weet toch niet hoe de krijgskansen kunnen keeren en tot hiertoe was het telkens een voorwendsel, om de gruwzaamste knevelarijen op de bevolking uit te oefenen.

Eenige heethoofden waren misnoegd, dat het zinnebeeld der dwingelandij geëerbiedigd werd, doch Diest, dat reeds te lijden had van den Sanskulot, was er Eelen dankbaar voor.

De inkwartiering der patriotten werd ook nauwkeurig geregeld, en de krijgsgevangenen ontvingen een menschlievende behandeling.

Zij, die men brigands heetten, gaven hun nogmaals een les aan de zoogezegde volksbeschavers.

Na afloop hiervan ging men onmiddellijk tot de verdediging der Demerstad over. Al de Diestenaars, die wapens bezaten, waren verplicht die in te leveren. Geweren en sabels, kruit en lood werden gewillig ingebracht. Helaas, iets

ontbrak er aan van hetgeen men meende te vinden bij de overrompeling der stad, namelijk kanonnen... Hadde men daarover beschikt, om schroot en bommen in de gelederen van den belegeraar te werpen, dan zou de overwinning tot zekerheid zijn gekomen.

Er worden loopgrachten gegraven, die de patriotten tot schild zullen verstrekken ; wallen opgeworpen, waarachter men den vijand zal beschieten. De straten zijn opgebroken en met barrikaden of verhakkingen versperd.

Den eersten dag dat de Vlamingen te Diest zijn, namelijk den 12n, nog vóór de aankomst van Jardon en Chabert, is een vliegende kolom met een kapitein aan het hoofd, van Leuven gekomen, om de stad weer te veroveren.

Een bui van kogels zoekt de aanvallers tegen, die na een korten weerstand, met merkelijk verlies, het hazenpad kiezen. Een triomfkreet dreunt hen achterna.

Dit geeft nog meer moed ! Maar weldra worden de gezichten ernstiger. 's Anderdaags verschijnen de dichte republikeinsche drommen, die vruchteloos de patriotten in de Kempen opspoorden.

De zwarte massa's, met glimmende bajonetten, bezetten den *Allerheiligenberg*, en ontvouwen zich tegen de Antwerpsche poorten.

De Novemberzon flikkert in het staal, koestert de uitgestrekte weiden en spiegelt haar beeld in de watervlakten, die de overstroming van den Demer heeft nagelaten.

Tegen den grond, in de loopgrachten, de handen aan het roer, liggen de patriotten gereed om den aanval der Franschen met kogels te begroeten.

Maar Chabert had te Meerhout geleerd dat de Vlaming een geduchte vijand is, en Jardon ondervond te Tongerloo dat men goed de oogen moet open houden, om zijn prooi niet te laten ontsnappen.

Beiden zijn het eens omtrent de wijze van den aanval.

De kanonnen !

Er wordt een batterij van zeven vuurmonden opgesteld, en Eelen ziet van den omheiningsmuur de vreeselijke toebereidselen.

Had hij nu ook maar eenige achtponders, om die veldstukken te vernielen, om verwarring onder den vijand te strooien !

De kanonniers loopen over-en-weer, de lont brandt reeds in de handen van een hunner. Nog één stond : er flikkert een vlam, er knalt een donder en de vurige kogels bonzen tegen de vesting, verbrijskelen de steenen torens of ploegen warrelend en woelend in de aarden dammen.

Met de zienbuis gewapend, begluren de generaals het uitweiksel der losbranding. Zij heeft de schade niet aangezicht, die zij er van verhoopen.

Jardon nadert Chabert.

— De poort inschieten ? zegt hij, half ondervragend.

— Dat was het best.

— En met de gevelde bajonet binnenstormen ?

Chabert grinnikt.

— 't Is gauw gezegd, maar...

— En even gauw gedaan, laat Jardon er op volgen. Of meent gij, dat onze troepen die der brigands niet waard zijn ?

— Misschien wel.

— Dat zullen wij eens zien.

Op zijn zwartvaal paard rijdt de jonge veldoverste door de Fransche gelederen.

— Citoyens, roept hij, gij zult dit brigandsnest met gevelde bajonet overrompelen.

— Hoerah ! *Vive la République !* weergalmt het.

— Zij hebben u door hun gevloekte streken laten rondwalen, en hier nog durven zij u den weg versperren. Gedenkt dat gij de soldaten zijt, die Europa doen sidderen, die Duitschland, Oostenrijk en Italië hebben geklopt. Zult gij u door dien hoop boeren laten tegenhouden ?

— *En avant ! En avant !*

— Ja, ik ken uw moed, en begrijp uw ongeduld om al dat janhagel voor goed uit te roeien, maar het zou toch een dwaasheid zijn, u aan dat nutteloos gevaar bloot te stellen. Eerst zullen de kanonnen nog eens spreken om u een doortocht te banen ! Zoohaast gij de poort ziet instorten, voortuit dan onder den kreet : *Vive la République !*

Hij snelt naar de artillerie terug.

Lodewijk van Laeken

DE BOERENKRIJG

Volledig verhaal over den
Heldenstrijd der Boeren

in

1798

L. OPDEBEEK - UITGEVER - ANTWERPEN

Lodewijk van Laeken

DE BOERENKRIJG

VOLLEDIG VERHAAL OVER DEN

HELDENSTRIJD DER BOEREN

IN

1798

L. Opdebeek = Uitgever = Antwerpen

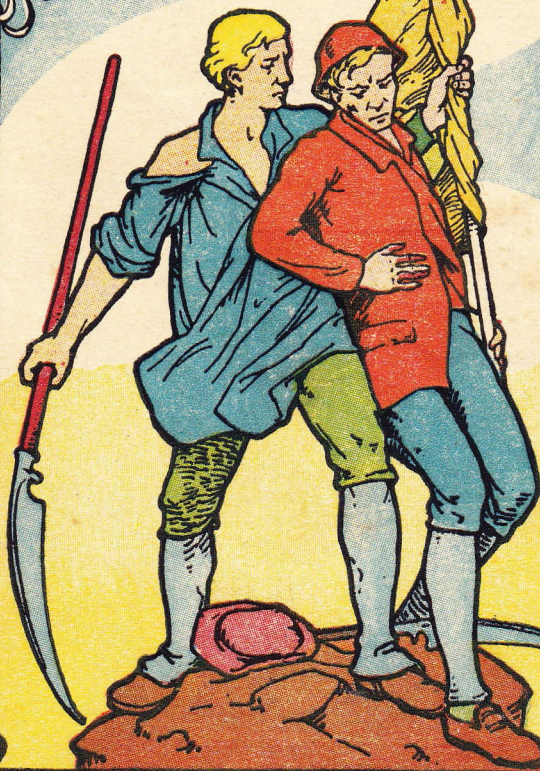

*Op zijn strak gelaat was vreugde noch spijt te lezen.
(Blz. 89)*

Daar stonden ze tegenover elkander. (Blz. 144).

LODEWYK VAN LAEKEN

VADERLAND

UITGAVE VAN L. OPDEBEEK
ANTWERPEN

Lodewijk VAN LAEKEN

VADERLAND

(De Boerenkrijg in de Kempen)

Geheel herziene uitgave

Pentteekeningen van Jan WATERSCHOOT

Kleuromslag van Emiel WALRAVENS

L. OPDEBEEK — Uitgever — ANTWERPEN

INHOUD.

	Blz.
1. De spookgeneraal	3
2. Op het kasteel te Westerloo	21
3. «In den St. Sebastiaan» te Oolen	32
4. Turnhout in het bezit van de Boeren	48
5. Gevechten rond Leuven	58
6. Herentals in brand	63
7. Een engel	90
8. 11 November	111
9. Het nest is ledig	128
10. De Franschen voor Diest	136
11. Dog en Piro ondernemen een gevaarlijken tocht	150
12. Een bloedige dag	167
13. Een laatste poging	177
14. Merkwaardige ontsnapping	187
15. Begrafenis	197
16. Een bloedige teerlingworp	209
17. Te Scherpenheuvel	229
18. Arme Tina	241
19. De smart van een held	250
20. De eed van de Brigands	257
21. Bloedige gevechten	270
22. Een spoor in de sneeuwwoestijn	293
23. De laatste dag	304
24. Het loon van Judas	313

Deze nieuwe uitgave van
«VADERLAND» werd ge-
drukt op de persen van de
drukkerij L. VAN LOON
te Brasschaat.
